

V EVROPI UPADAJO POPULACIJE 30 % VRST PTIC

// Tilen Basle, Urša Gajšek

Največ ogroženih vrst ptic je vezanih na kulturno krajino in travišča.

foto: Katarina Denac

Evropski rdeči seznam ogroženih ptic, ki ga izdaja BirdLife International, je pregled tveganja za izumrtje 544 prostoživečih vrst ptic v Evropi ter sledi kategorijam in kriterijem rdečega seznama Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN). Glede na določitev stopnje ogroženosti vrste se oblikuje državna in mednarodna okoljska politika, sprejemajo ukrepi ter potekajo akcije, potrebne za ohranjanje posamezne vrste.

Nekaj vrst, pri katerih je na nivoju Evrope prišlo do **VELIKIH SPREMENB STOPNJE OGROŽENOSTI** na Rdečem seznamu 2021, v primerjavi z Rdečim seznamom iz leta 2015:

VODOMEC (*Alcedo atthis*)

Trend populacije vodomca se razlikuje od države do države. Najnovejši podatki pa kažejo, da je vrsta na evropski ravni še vedno v upadu, a je ta manj strm kot v letu 2015.

foto: Vlado Jehart

Rezultati trenutnega Evropskega rdečega seznama ogroženih ptic, ki je bil posodobljen v letu 2021, kažejo, da je od 544 vrst ptic v Evropi 13 % ogroženih (71 vrst), 2 % pa kritično ogroženih (8 vrst). Največ ogroženih vrst ptic je vezanih na kulturno krajino in travišča ter morske habitate. Upadajo tudi populacije četrtnine vrst, ki so vezane na gozdove.

V zadnjih nekaj desetletjih je v Evropi upadla populacija vsake tretje ptičje vrste. Morske ptice, pobrežniki (Charadriiformes), vodne ptice (predvsem race in gosi) in ujede so med najbolj ogroženimi skupinami z najhitrejšimi upadi populacij. Upadajo tudi populacije vrst odprte krajine, kot so škrjanci, strnadi in srakoperji. Glavni dejavniki, ki negativno vplivajo na populacije ptic po vsej Evropi, so spremembe v rabi tal, intenzifikacija kmetijstva, urbanizacija, prekomerna raba naravnih virov in onesnaževanje voda, medtem ko so globalne podnebne spremembe dejavnik, ki razmere še dodatno zaostrujejo.

Zadnja analiza kaže tudi zaskrbljujoče upade populacij nekaterih ptic selivk. Ogrožata jih predvsem izguba njihovega življenjskega okolja in močan lovni pritisk vzdolž selitvenih poti. Za njihovo ohranjanje je treba omejiti ali ukiniti zakoniti lov, zelo pomembno pa je tudi preprečevanje nezakonitega lova.

Lov je eden izmed glavnih vzrokov za izumrtje klavžarja (*Geronticus eremita*) v Evropi. Klavžarja sicer po Evropi še srečujemo, opažanja te markantne vrste beležimo tudi v Sloveniji. Gre za osebk,

vključene v program ponovne naselitve vrste v Evropo, ki poteka v Avstriji, Nemčiji in Italiji. Vsi osebki, ki jih opazimo pri nas, so iz njihove vzreje, zato ne moremo govoriti o prostoživeči populaciji.

Poleg klavžarja so v Evropi izumrle še štiri vrste ptic - kirgiška sadža (*Syrhaptes paradoxus*), tekačica (*Turnix sylvaticus*), beloglavi strnad (*Emberiza leucocephalos*) in afriški kačjevratnik (*Anhinga rufa*).

Populacije nekaterih vrst pa so si nekoliko opomogle, denimo populacija rjavega škarnika (*Milvus milvus*) in brkatega sera (*Gypaetus barbatus*). Glede na trenutni Evropski rdeči seznam je rjavi škarnik zdaj uvrščen med najmanj ogrožene vrste (ang. least concern), brkati ser pa med potencialno ogrožene (ang. near threatened). Stanje teh dveh ujed se je izboljšalo zaradi prenehanja uporabe pesticidov, kot je DDT, zakonske zaščite vrst in njihovih habitatov

VELIKI ŠKURH (*Numenius arquata*)

Vrsta je bila uvrščena v kategorijo z manjšim tveganjem za izumrtje, a populacija velikega škurha na evropski ravni še vedno upada. Najpomembnejša dejavnika ogrožanja velikega škurha sta slabšanje stanja in izguba življenjskih okolij.

foto: **Kajetan Kravos**

ter vztrajnega meddržavnega ali regionalnega varovanja (med drugim tudi projektov ponovne naselitve brkatega sera). Pomembno je, da se vse akcije, namenjene ohranjanju vrste, nadaljujejo tudi v prihodnje, vse dokler nevarnosti za vrsto niso odpravljene in si populacija v določeni regiji opomore do te mere, da ni več odvisna od načrtnega varovanja.

Ptice so zelo občutljive za spremembe v njihovih življenjskih okoljih in so zato odlični indikatorji, ki kažejo na dejansko stanje narave. Dejstvo, da v Evropi upadajo populacije 30 % vrst ptic, ogrožena pa je že vsaka osma vrsta, je zelo zaskrbljujoče.

Življenja vseh bitij na Zemlji so medsebojno povezana in soodvisna. Ogroženost ali izumrtje neke vrste kaže na to, da so spremembe v naravi to-

RDEČENOGLI MARTINEC (*Tringa totanus*)

Populacija rdečenogega martinca je v splošnem upadu, ki je posledica upada v državah, kjer najdemo približno 50 % evropske populacije te vrste (Islandija, Rusija, Belorusija). Upad populacije je povezan z izginjanjem mokrotnih travnikov, ki so ključni življenjski prostor vrste.

foto: **Jure Novak**

likšne, da bodo verjetno kmalu negativno vplivale na vse preostale vrste, tudi človeško. Pri ohranjanju narave ne gre le za ohranjanje vrst in njihovih habitatov. Naše zdravje, družba in gospodarstvo so neposredno povezani s stanjem v naravi. Ključno je, da se zavedamo neprecenljivega pomena ohranjene narave.

Vsak posameznik lahko k temu pripomore na številne različne načine – prispeva svoj čas, trud ali spremeni vsakodnevne navade. Vsaka dobra gesta šteje, pa če se ta zdi še tako nepomembna ali majhna.

Več informacij o posodobljenem Rdečem seznamu lahko najdete na spletni strani BirdLife International

POLJSKA VRANA (*Corvus frugilegus*)

Približno polovica evropske populacije poljske vrane doživlja upad. Ta je najverjetneje povezan s preganjanjem vrste ter uničevanjem njihovih gnezdišč.

foto: **Gregor Bernard**